

Jafnréttisstarf

í Menntaskólanum að Laugarvatni

skólaárið 2016-2017

Skýrsla jafnréttisfulltrúa

Freyja Rós Haraldsdóttir

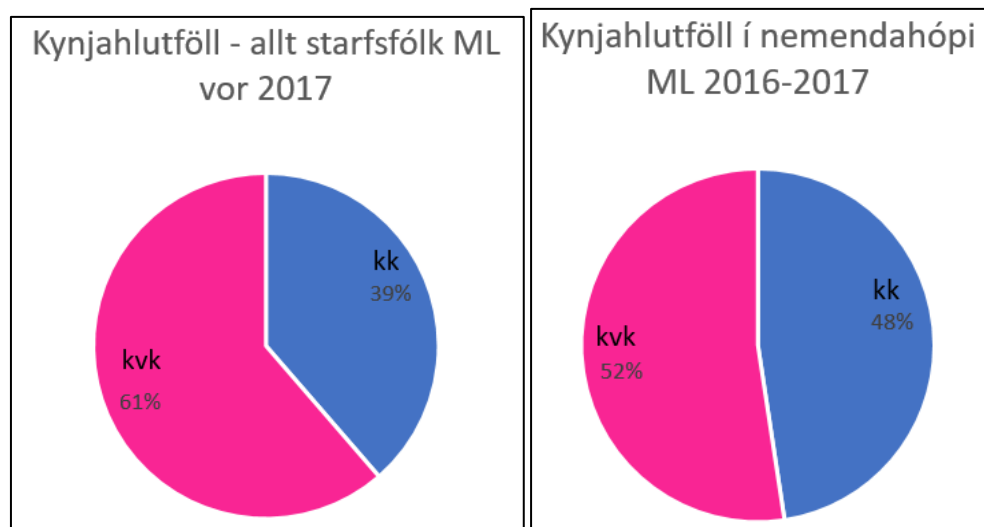
Laugarvatni, júní 2017

Efnisyfirlit

1. Fólkið og hlutverkin	2
2. Fundir, facebook og bréf	3
3. Fræðsla.....	4
4. Viðaukar	8
Viðauki a. Bréf send á árshátíðarformenn og dagamunanevnd.....	8
Viðauki b. Jafnréttisáætlun Mímis 2017-2018	10
Viðauki c. Gátlisti fyrir árið 2016-2017	12

Í júní 2016 samþykkti jafnréttisstofa endurskoðaða [jafnréttisáætlun](#) fyrir Menntaskólann að Laugarvatni. Áætlunin gildir í þrjú frá 2016-2019. Unnið var með sama grunn og í fyrri áætlun en nokkur ný markmið voru sett og annað tekið út. Lagt var upp með að áætlunin væri raunhæf en jafnframt metnaðarfull. Gátlisti hefur verið útbúinn út frá áætluninni og fylltur út fyrir liðinn vetur (sjá viðauka c).

Í þessari skýrslu verður farið yfir það helsta sem vannst í vetur. Þetta er í fyrsta skipti sem svona skýrsla er skrifuð en það verður vonandi árlega héðan af. Það bætir eftirfylgni með jafnréttisstarfinu og gefur heildstæða yfirsýn yfir það sem er gert. Einnig hafa verið teknar saman kyngreindar upplýsingar í excel-skjali sem geymt verður skjalasafni í nýstofnaðri jafnréttis-grúppu í office 365. Skjalið verður uppfært árlega og fylgst með þróuninni. Hér koma tvö dæmi um það sem þar kemur fram.

1. Fólkið og hlutverkin

31. október var orðið fullskipað í jafnréttisnefnd Mímis. Sigurborg Eiríksdóttir (1F) og Egill Hermannsson (1N) bættust í nefndina. Hinir meðlimirnir voru Anna Elísabet Stark og Þórarinn Guðni Helgason (fyrir 2. bekk), Brynhildur Svavarsdóttir, Rúnar Guðjónsson og Guðjón Andri Jóhannsson (fyrir 3. bekk), Nökkvi Jónsson og Guðbjört Angela Mánadóttir (fyrir 4. Bekk). Jafnréttis- og skólaráðsfulltrúar fyrir hluta vetrar voru Guðleif Erna Steingrímisdóttir og Elía Bergrós Sigurðardóttir en við stjórnarskipti tóku Alexander Vigfússon og Sunneva Björk Helgadóttir við embættinu. Framangreindir voru saman í lokuðum facebook-hóp þar sem tækifæri

gafst til að ræða jafnréttismál og skipuleggja fundi. Í jafnréttisstarfi er mikilvægt að stjórnendur komi að stefnumótun og framkvæmd. Þess vegna hafa stallarar einnig verið í facebook-hópnum. Inger Erla Thomsen sat fyrri hluta vetrar en Sigrún Birna Pétursdóttir Einarsdóttir tók við að vori.

Halldór Páll skólameistari ber ábyrgð á jafnréttisstarfinu en felur undirritaðri, Freyju Rós Haraldsdóttur, verkefnastjórn í málaflokknum. Hún ber því titilinn jafnréttisfulltrúi Menntaskólans að Laugarvatni. Halldór Páll hefur fylgst með og finnst mikilvægt að vinna samkvæmt áætlun og halda starfinu lifandi. Jafnréttisáætlunin kveður á um að jafnréttisfulltrúi eigi að starfa í samráði við aðra starfsmenn og setja á fót nefnd. Jafnréttisnefnd Mímis er auðvitað lykilþáttur í starfinu en þegar kemur að starfsfólki mætti virkja fleiri. Næsta vetur biðjum við fleiri úr starfsmannahópnum að taka þátt.

Það er á áætlun að stjórn nemendafélagsins sé reglulega boðið á fundi um jafnréttismál. Það var ekki gert í vetur en verður gert næst. Þá stendur líka til að þróa hlutverk félagsmálafulltrúa. Freyja tekur það ef til vill að sér og mun þá sitja ákveðna fundi með stjórninni, ásamt Pálma Hilmarssyni og Halldóri Páli. Jafnréttismálin verða án efa rædd á þeim vettvangi.

2. Fundir, facebook og bréf

31. október blés jafnréttisfulltrúi til fundar með jafnréttisnefnd Mímis. Rætt var könnun sem jafnréttis- og skólaráðsfulltrúar sendu á alla nemendur skólans vorið 2016, um Míming. Í ljós kom að almenn ánægja er með slúðurpleðilinn en jafnframt að það eru dæmi um hið gagnstæða. Hitt sem komst á dagskrá fundarins var að ákveða fyrirlestur til að fá fyrir allan skólann, sem myndi fjalla um eitthvað jafnréttistengt. Eftir nokkrar vangaveltur varð fyrirlestur frá Samtökunum '78 ofaná. Ekki fannst hentugur tími til að halda fyrirlesturinn í vetur, en vonandi næsta vetur.

15. nóvember funduðu Freyja og Halldór Páll. Paraframboðin í stjórninni, Mímingur, viðburður að vori (fyrirlestur), íþróttalífið, hugmynd um að gera vefsíðu og skipulag jafnréttisteymis var það sem þau ræddu. Kynjahlutföll í paraframboðum voru mikið í deiglu í vetur, þó ekkert hafi verið framkvæmt varðandi þau, þegar upp var staðið. Hugmynd að lagabreytingu var sett fram í facebook-hópi jafnréttisnefndarinnar. Enginn vildi taka frumkvæði að því. Freyja kallaði Inger

stallar til óformlegs fundar vegna þessa og á fundi með heilsueflandi nefndinni þar sem jafnréttis- og skólaráðsfulltrúar (Guðleif og Elía) var einnig bryddað upp á málinu. Þá var ákveðið að ekki væri tímabært að leggja fram breytingartillögu. Fyrst væri þörf á aukinni umræðu, hafa ef til vill könnun meðal nemenda, halda málfund næsta haust og leggja síðan til lagabreytingu á næsta aðalfundi, ef vilji væri til þess. Síðustu stjórnarskipti gefa tilefni til bjartsýni að því leitinu að í tveimur embættum sitja nú strákur og stelpa saman. Strákur árshátíðarformaður, í fyrsta skipti síðan 2007 og strákur jafnréttis- og skólaráðsfulltrúi (áður bara skólaráðsfulltrúi), í fyrsta skipti síðan 2008.

Á facebook var líf og fjör hjá jafnréttisnefndinni. Við fylgdumst með jafnréttisstarfi í öðrum skólum og nemendur deildu greinum eða myndböndum sem þeim fannst eiga erindi við þá sem láta sig jafnréttismál varða. Nokkrum sinnum sköpuðust fjörugar umræður. Loksins þann 15. maí var annar fundur og hann var góður! Fundargerðir jafnréttisnefndar eru geymdar á OneNote-svæði jafnréttishópsins í 365.

Í byrjun mars settust Halldór Páll og Freyja aftur niður og ræddu jafnréttismál. Það er alltaf stuðningur í því og gott að finna hvatningu til góðra verka. M.a. bar Halldór Páll upp þá hugmynd að jafnréttisfulltrúi yrði jafnframt félagsmálafulltrúi. Hún myndi skipuleggja fræðslu og stuðning við nemendafélagið Mími, ekki bara varðandi jafnréttismál heldur t.d. fjármál, skipulagningu og framkomu.

Þegar árshátíð og dagamunur var á næsta leiti í mars, skrifaði jafnréttisfulltrúi bréf til árshátíðarformanna og dagamunaneftdar, þar sem vakin var athygli á því hvernig kynjagleraugin gætu komið að notum við undirbúninginn (sjá viðauka a).

3. Fræðsla

Eitt markmiðið í jafnréttisáætlun okkar er að auka meðvitund nemenda og starfsfólks um jafnréttismál. Kynjafræði var kennd fyrir allan fyrsta bekk í annað sinn haustið 2016. Það fer ekkert á milli mála að skilningur og áhugi allra á femínisma eykst í námskeiðinu, bæði hjá nemendum á náttúruvísindabraut og félags- og hugvísindabraut. Það er óvísindalegt mat kennarans að það sé afskaplega mikilvægt skref sem var tekið þegar kynjafræði var sett sem skylda fyrir alla nemendur í byrjun

skólagöngunnar í ML. Jafnréttisstarfið verður án efa skilvirkara með vel upplýsta nemendum um borð.

Þegar snýr að starfsfólki má nefna nokkur atriði. 20. október 2016 gaf vinnueftirlitið út bækling um kynferðislega áreitni á vinnustöðum, fræðslurit ætluð annars vegar starfsfólki og hins vegar stjórnendum. Bæklingurinn var settur á kaffistofu kennara og skólameistari áframsendi tölvupóst á alla starfsmenn, þar sem vakin var athygli á verkefninu og bæklingurinn settur í viðhengi. Miðstöð skólaþrunar við HA hélt vörðstefnu á Akureyri. Jafnrétti í skólastarfi var yfirskrift hennar. Jafnréttisfulltrúi hvatti starfsfólk ML til að sækja ráðstefnuna, með því að deila upplýsingum á facebook-síðu starfsfólks. Sjálf mætti hún sem áhugasamur þátttakandi í fyrsta lagi og í öðru lagi sem fyrirlesari á málstofu. Málstofan hét „Jafnrétti í félagslífi – hlutverk jafnréttisfulltrúans“ og þar var sagt frá starfendarannsókn sem var mastersverkefni Freyju. Góðar umræður sköpuðust um stöðu mála, mikilvægi þess að skólarnir tækju ábyrgð og hvernig hægt væri að vinna með nemendum í jafnréttisátt.

Magnús Huld Sigmarsdóttir og Freyja Rós sóttu námskeiðið [Raddir ungs fólks skipta máli!](#) á vegum Ungmennaráðs Íslands í mars. Freyja og Magnús sitja báðar í skólaráði ML. Meðal annars héldu Guðmundur Ari Sigrjónssonar og Angelica Andersson gagnleg erindi. Það er áskorun að virkja unga fólk og gera starfið aðlaðandi, fyrir okkur eins og þau sem starfa við ungmennaráðin. Dæmi um það sem getur ýtt undir virkni er ef nemendur finna að á þau er hlustað og ef eitthvað skemmtilegt er brallað saman (ekki bara fundir og skrifinnaska). Það skiptir líka máli að þau skipuleggi og framkvæmi sjálf, og upplifi þar með „ownership“ í því sem er verið að gera. Ef eitthvað mistekst þá mistekst það og dýrmætur lærdómur hlýst af – verum óhrædd að sleppa tókum, vera leiðbeinandi og hvetjandi. Erindin voru tekin upp og eru aðgengileg [hér](#).

Kynjafræðinemendur í 4F voru 2017 lögðu sitt af mörkum til að vekja athygli á jafnréttismálum innanhúss. Þau fengu frjálsar hendur hvað varðar efnistöð og aðferð, í verkefni sem var kallað „jafnréttisvakning“. Tveir hópar gerðu veggspjöld – annað með yfirskriftinni „Allir gráta“ og mynd af grátandi karlmanni sem labbaði í burtu frá *bláa boxinu* – hitt með yfirskriftinni „Stöðvum vöxt misréttistrésins“ og tilvitnunum í fólk sem hefur lýsir fordómum og misrétti sem það hefur orðið fyrir.

Einn hópur gerði myndband, gamansamt brúðuleikhús ætlað yngri kynslóðinni, til að vekja athygli á launamun kynjanna. Myndbandið var sýnt á kaffihúsakvöldi 4. bekkjar og kom þar fyrir augu flestra nemenda og fleiri gesta. Það sem stóð svo upp úr var verkefni sem snerist um að gera klósett skólans kynlaus. Tölvupóstur var sendur á alla í skólanum:

Sæl veriði,

Undanfarna viku höfum við unnið að því að gera öll salerni í skólahúsnæðinu kynlaus. Þetta er hluti af vitundarvakningu sem er verkefni hjá okkur í kynjafræði. Út næstu viku verða öll salerni í skólahúsnæðinu kynlaus.

Ástæða þess að okkur þykir þetta mikilvægt málefni má sjá í þessu [myndbandi](#), endilega horfið á það.

Við hvetjum ykkur öll til þess að breyta aðeins til og nota það salerni í skólahúsnæðinu sem þið eruð óvön að nota.

Á sama tíma hvetjum við skólastjórnendur til þess að gera klósettin í skólanum kynlaus til frambúðar og opna skólann enn frekar fyrir fólki sem skilgreinir sig utan hins hefðbundna kynjakerfis.

Með bestu kveðjum og von um breytingar,

Inger Erla Thomsen, Elva Rún Pétursdóttir og Jónheiður Anna Thorlacius

Metnaðarfullt verkefni, sem vakti verðskuldaða athygli. Þetta voru ekki einu afskipti Ingerar Erlu Thomsen, fyrrverandi stallara, af klósettunum því hún hefur verið ötul baráttukona fyrir því að fá ókeypis túrvörur inn á kvennaklósett skólans. Það skilaði sér í vetur. Jafnréttisfulltrúi fagnar því.

Í lífsleikni fyrir nemendur á fyrsta ári eru efnistösk inn á milli sem eru afskaplega mikilvæg með tilliti til jafnréttis. Efnistösk og nálgun eru breytileg á milli ára. Þetta ber helst að nefna frá vetrinum:

- Kynfræðsla – á vegum Ástráðs, félags læknanema.
- Hinsegin málefni – jafningjafræðsla frá samtökunum '78.
- Kynferðisofbeldi – Rakel Rán Sigurbjörnsdóttir með fyrirlestur.
- Falleg samskipti og virðing – nemendur gerðu veggspjöld.
- Fjölgreindarkenningin tekin fyrir.

Að lokum skal nefna [fyrirlestur Finns Andréssonar](#) um líf sitt með leshömlun og ofvirkni, sem haldinn var fyrir allan skólann í mars. Foreldrafélagið hélt viðburðinn og jafnrétti bar ekki á góma í þessu samhengi – en umfjöllunarefnið er tvímælalaust jafnréttistengt og því er þetta hér talið til. Þarna var öflug fyrirmynd,

karlmaður sem talar á opinskáan hátt um tilfinningalíf sitt og skólagöngu. Auk þess er jafnrétti fyrir þau sem standa höllum fæti í námi, bæði strákar og stelpur, eitthvað sem við þurfum að taka alvarlega. Rannsóknir benda til að fleiri strákar en stelpur séu illa læs og þess vegna má segja að fyrirlesturinn sé sérstaklega mikilvægur með tilliti til stöðu stráka í skólakerfinu. Ríkjandi karlmennskuhugmyndir geta hamlað strákum í því að leita sér aðstoðar til að takast á við erfiðleika, vanmátt og slaka sjálfsmynd.

4. Viðaukar

Viðauki a. Bréf send á árshátíðarformenn og dagamunanevnd

Bréfin voru send í tölvupósti 7. mars 2017 og sett inn á facebookhóp jafnréttisnefndarinnar.

Jafnréttishvatning til árshátíðarformanna

Kæru árshátíðarformenn, fráfarandi og núverandi

Nú styttist í árshátíðina og ég sem jafnréttisfulltrúi vil hvetja til þess að kynjagleraugun séu höfð uppi við í undirbúningnum :) Þetta er að sjálfsögðu allt í ykkar höndum og mínar ábendingar eru bara fyrir ykkur að hugsa um.

Veislustjóri/veislustýra

Í jafnréttisáætlun Mímis var ákveðið að veislustýra skyldi ráðin það árið. Saga Garðarsdóttir kom í fyrra og var frábær. Stelpur í gríni eru ekki eins margar og strákar og það er gaman ef hægt er að koma þeim á framfæri og í leiðinni að bjóða gestum upp á öfluga fyrirmynd. Brjóta niður staðalmyndina. Auðvitað á ekki að fá stelpu bara til að fá stelpu - en það er ekki vandamál því þær eru svo margar góðar! Af því að það var stelpa í fyrra er samt minni ástæða til að hafa endilega stelpu aftur núna, en um að gera að velta samt upp kvenkostunum og skoða þær jafn vel og hina.

Skemmtiatriðin

Árshátíðarformaður hefur kallað eftir skemmtiatriðum frá nemendum skólans. Þá er hægt að gera kröfu (eða að minnsta kosti að hvetja til þess) að gætt sé að kynjahlutföllum. Kannski eru strákar almennt líklegri til að taka sig til og gera myndband, en er ekki skemmtilegra að ýta aðeins við stelpunum og hafa þetta fjölbreytt? Það held ég.

Þema

Síðan dettur mér í hug að það sé hægt að vera með smá fjölbreytileikahugsun þegar kemur að þemanu. Stundum er sagt að stelpur eigi að vera svona en strákar eigi að vera hinsegin (dæmi: stelpur í síðkjól, strákar í kjólfötum). Það gæti verið sniðugt að sleppa því og benda bara á það hvað passar við þemað án þess að taka fram hvað passar við kynin. Veit ekki hvernig það er hér en í stærri skólum þá eru örugglega einhverjir inn á milli sem vilja fara út fyrir kynjaboxið og hafa sig til í samræmi við það sem er hefðbundið fyrir "hitt kynið".

Kær kveðja
Freyja

Jafnréttishvatning til dagamunanevndar

Sæll Páll Kristinn

Mér var bent á að hafa samband við þig sem formann dagamunanevndar.

Það væri svakalega gott mál ef þið vilduð huga að kynjavinklinum í undirbúningi þessarar skemmtilegu viku :)

Í fyrsta lagi að dagskráin sé fjölbreytt þannig að líklegt sé að allir finni eitthvað við hæfi.

Í öðru lagi að passa að auglýsa ekki námskeið eða fyrirlestra þannig að þeir séu bara fyrir stráka eða stelpur. Til dæmis bílanámskeið fyrir stráka, förðunarnámskeið fyrir stelpur. Betra væri að taka sérstaklega fram að allir séu velkomnir á allt eða t.d. að hvetja stelpur sérstaklega til að fara á bílanámskeið og taka fram að strákarnir megi koma á förðunarnámskeið.

Svo er sumt sem má alveg halda fram að sé óþarfi...eins og dömunaámskeið og herranámskeið...njah.

Það er mitt hlutverk sem jafnréttisfulltrúi skólans að halda jafnréttisglæraugunum á lofti. Með því er ég alls ekki að segja ykkur fyrir verkum heldur bara að benda á ákveðin sjónarmið. Vona að þið getið tekið undir og óska ykkur góðs gengis í undirbúningnum!

Bestu kveðjur
Freyja

Viðauki b. Jafnréttisáætlun Mímis 2017-2018

Markmiðin voru sett á vorkundi jafnréttisnefndarinnar í maí. Hér eru þau sett fram eins og þau litu út eftir þann fund en nokkur atriði voru enn óljós. Markmiðin verða fullunnin í byrjun haustannar 2017.

Markvisst jafnréttisstarf

Markmið	Aðgerð/ir	Ábyrgð	Eftirfylgni/tími
Efla staf okkar í jafnréttisnefnd, gera það markvissara og sýnilegra.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Skerpa á hlutverki jafnréttis- og skólaráðsfulltrúa, m.a. í lögum Mímis. 2. Festa niður fundi fyrir næsta vetur. Búa til grúppu í 365 og setja inn á dagatalið. 3. Panta límmiða. 4. Skrifa grein í framhaldsskólablaðið. 5. Setja upp vefsíðu um jafnrétti í félagsstarfinu. Hafa þar m.a. sem mest af kyngreindum upplýsingum. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Egill. 2. Freyja. 3. Brynhildur. 4. Jafnréttisnefndin vinnur ef til vill saman að þessu. Áhugi og frumkvæði stýrir því hver tekur ábyrgð þegar þar að kemur. 5. Freyja setur upp vefsíðuna. Hjálpumst að við að taka saman kyngreindar upplýsingar til að setja inn. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ræða á fyrsta fundi jafnréttisnefndar haust 2018. Gera tillögu að lagabreytingu fyrir aðalfund 2018. 2. Maí 2017. 3. Einhverntíman veturinn 2017-2018. 4. Apríl 2018 – segja frá starfi vetrarins. 5. Setja upp í júní 2017 og vinna síðan áfram.

Leikritið

Markmið	Aðgerð/ir	Ábyrgð	Eftirfylgni/tími
Kynjagleraugin séu uppi við þegar leikritið er sett á svið.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Safna kyngreindum upplýsingum um leikrit síðustu ára. 2. Funda með ársráðgjafarformönnum. 3. Móta leiðbeiningar fyrir þau sem koma að uppsetningu leikrítisins. Hvað er gott að hafa í huga? 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sigurborg og Freyja. 2. Freyja og aðrir í jafnréttisnefnd sem hafa áhuga. 3. Jafnréttisnefnd blæs til fundar til að móta leiðbeiningarnar. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Maí og júní 2017. 2. September 2017. 3. Janúar 2018.

Hinsegin málefni

Markmið	Aðgerð/ir	Ábyrgð	Eftirfylgni/tími
Efla meðvitund um fjölbreytileika kynhneigða og kynvitundar. Stuðla að fordómalausum skóla þegar kemur að hinseginmálefnum.	Halda hinsegin-viku í skólanum. Kynlaus klósett og fyrirlestur í matsalnum gætu verið partur af slíkri viku, ásamt mörgu öðru.	Jafnréttisnefndin (eða að settur verði saman sérstakur skipulagshópur). Þegar þar að kemur verður einhver valinn til að standa í forsvari fyrir þessu.	Tímasetning ákveðin strax í ágúst 2017 þegar stundatafla og skóladaatal liggja fyrir.

Útvarp Benjamín

Markmið	Aðgerð/ir	Ábyrgð	Eftirfylgni/tími
Fjölga stelpum í Útvarp Benjamín.	1. Auglýsa sérstaklega eftir stelpum og fara á hausaveiðar. 2. Halda námskeið um þáttagerð þar sem útvarpskona kemur og kennir.	Þórarinn Guðni.	Fyrir dagamun 2018.

Kynbundin embætti í stjórn Mímis

Markmið	Aðgerð/ir	Ábyrgð	Eftirfylgni/tími
Jafna kynjaskiptingu í paraframboðum; skólaráðsfulltrúar, árshátíðarformenn íþróttarformenn og skemmtinefndarformenn.	1. Gera skoðanakönnun meðal nemenda. 2. Halda málfund um efnid og móta tillögur. 3. Leggja til lagabreytingu eða fara í aðrar aðgerðir ef grundvöllur þykir fyrir því.	Skólaráðsfulltrúar? Freyja? Hefur einhver áhuga á að hafa frumkvæði að þessu?	Nr. 1 - september 2017. Nr. 2 – október 2017. Nr. 3 - Lokið fyrir aðalfund nemendafélagsins 2018.

GÁTLISTI - JAFNRÉTTISÁÆTLUN ML 2016-2019

Jafnréttisáætlun Menntaskólans að Laugarvatni byggist á lögum um jafna stöðu og jafnan rétt kvenna og karla, nr. 10/2008. Í 28. grein laganna segir að kynjum skuli ekki mismunað í skólum og öðrum uppeldisstofnunum og þess gætt í námi og kennslu, starfsháttum og daglegri umgengni við nemendur. Í 23. grein er kveðið á um fræðslu um jafnréttismál á öllum skólastigum. Í lögum er enn fremur kveðið á um að í náms- og starfsfræðslu og við ráðgjöf í skólum skuli piltar og stúlkur óháð kyni hljóta fræðslu og ráðgjöf í tengslum við sömu störf. Í áætlun þessari eru tilgreind markmið, aðgerðir, ábyrgðaraðilar og tímarammi.

Jafnréttisáætlun Menntaskólans að Laugarvatni er ætlað að stuðla að jafnrétti kynjanna, jafnri stöðu og virðingu kvenna og karla innan skólans. Menntaskólinn að Laugarvatni telur mikilvægt að nýta til jafns þá auðlegð sem felst í menntun, reynslu og viðhorfum kvenna og karla. Jafnréttismál og leiðir til að vinna að jafnri stöðu kynjanna verði einnig virkur þáttur í starfsemi skólans.

Aðaláherslan í þessari jafnréttisáætlun er á jafnrétti karla og kvenna þó það sé einnig stefna skólans að unnið sé gegn hvers konar mismunun, svo sem á grundvelli aldurs, fötlunar, litarháttar, menningar eða stöðu að öðru leyti. Markmiðið er að skapa fordómalaust skólaumhverfi.

1. Jafnréttismiðað skólastarf

Í skólastarfinu skal lögð áhersla á að efla sjálfstæði og sjálfsvirðingu beggja kynja. Áhersla er á að nemendur njóti alhliða menntunar og fái hvatningu til náms í samræmi við þroska og áhuga hvers og eins. Lögð skal áhersla á eiginleika hvers einstaklings í hópnum fremur en kynjamun. Mikilvægt er að þjálfa þætti eins og samvinnuhæfni og tillitsemi til að auðvelda ungmennum að starfa í blönduðum hópum. Leitast verður við að kennslu- og námsgögn séu þannig úr garði gerð að kynjum sé ekki mismunað.

	Markmið	Aðgerð	Ábyrgð	Tímarammi	Tékk	Lýsing
1a	Allir nemendur njóti virðingar og sanngirni og verði ekki fyrir mismunun vegna kyns eða annars.	Starfsfólk gæti þess í námi, starfsháttum og daglegri umgengni við nemendur að koma fram við þá af virðingu og sanngirni.	Starfsfólk.	Alltaf.	Muna	
1b		Skípuلاغður viðburður/fyrirlestur um jafnréttismál fyrir nemendur og starfsfólk.	Jafnréttisfulltrúi.	Að minnsta kosti einu sinni á hverju skólaári.	Já ☐ Nei ☒	Jafnréttisnefnd kom sér saman um að fá fyrirlestur um hinseginmálefni. Því miður varð ekki úr því á þessu skólaári.
1c		Auka meðvitund í kennarahópnum um staðalmyndir og ólíka stöðu stráka og stelpna í nemendahópnum.	Jafnréttisfulltrúi.	Að minnsta kosti einu sinni á önn, t.d. með innleggi á facebook, í tölvupósti, með því að taka mál upp á fundi eða koma af stað samþættingarverkefni ef vilji er fyrir hendi.	Já ☒ Nei ☐	Innlegg á facebook. Að minnsta kosti þessi tvö: <ul style="list-style-type: none"> Haust – Frétt um munntóbaksnotkun í tengslum við mál sem kom upp í Kvennó. Vor – Kallað eftir því að kennarar taki saman kynjamun í einkunnum.

	Markmið	Aðgerð	Ábyrgð	Tímarammi		
1d	Opna augu nemenda fyrir þeim möguleikum sem bjóðast að námi loknu, óháð kyni. Draga úr hugmyndum um að störf skuli flokkast í sérstök kvenna- eða karlastörf.	Nemendur hljóti fræðslu og ráðgjöf í tengslum við sömu störf og sé sérstaklega bent á að kynjaskipting starfa byggir á menningarbundnum hefðum sem ættu ekki að hindra neinn í að stefna hvert sem hugarinn býður.	Námsráðgjafi. Lífsleiknikennari. Kynjafræðikennari.	Alltaf.	Muna.	Fjallað er um þetta í kynjafræði. Ekki ástæða til að ætla annað en að lífsleiknikennari og námsráðgjafi vinni samkvæmt þessu, en um að gera að senda þeim hvatningu og bjóða upp á fræðslu.
1e	Hlutfall kynjanna í nemendahópi skólans skal vera sem jafnast.	Í kynningarefni frá skólanum skal gæta þess að höfða jafnt til beggja kynja og velja t.d. myndir jafnt af drengjum sem stúlkum úr skólastarfinu.	Kynningarnefnd.	Alltaf.	Já ☐ Nei ☐ X ☒	Reynt er að hafa strák og stelpu þegar farið er í kynningar í grunnskólana. Það hefur almennt gengið vel. Hugað var að kynjahlutföllum í nýja kynningarmyndandinu. Hausataling hefur þó ekki enn farið fram.
1f		Þegar nýnemar eru metnir inn í skólann skal velja nemanda af því kyni sem hallar á ef tveir jafnhæfir nemendur sækja um en aðeins er rými fyrir annan þeirra.	Innritunarteymi	Víð innritun nýnema að hausti.	Muna	

1g	Auka jafnréttisvitund nemenda.	Þar sem við á verði jafnréttissjónarmið og kynjafræðileg umfjöllun fléttuð inn í námsefni.	Kennarar.	Alltaf. Jafnréttisfulltrúi minnir kennara á þetta í ágúst og desember ár hvert.	Já ☐ Nei ☐ ☒ X	Janfréttissjónarmið og kynjafræðileg umfjöllun er fléttuð inn t.d. í ensku, íslensku og sögu og ef til vill í fleiri fögum. Þetta hefur ekki verið skoðað kerfisbundið en væri áhugavert að gera. Jafnréttisfulltrúi hefur ekki sent áminningu í ágúst og desember eins og áætlunin kveður á um.
1h		Boðið sé upp á sérstakan kynjafræðiáfangu, ef aðstæður leyfa (s.s. varðandi þekkingu og áhuga kennara og rými í stundatöflu).	Skólameistari.	A.m.k. á haustönn eða vorönn.	Já ☐ Nei ☐ X ☒	Skylduáfangi fyrir 1N og 1F að hausti 2016. Skylduáfangi fyrir 4F að vori 2017.
1i	Notað sé námsefni sem endurspeglar margbreytileika mannlífsins.	Kennarar skoði val sitt á námsefni út frá jafnréttissjónarmiðum. Hverjir eru höfundar efnisins? Er hægt að vekja athygli á skrifum beggja kynja í tengslum við efnið? Ytir umfjöllun í efninu undir staðalmyndir?	Kennarar.	Alltaf. Jafnréttisfulltrúi minnir kennara á þetta í ágúst og desember ár hvert.	Já ☐ Nei ☐ ☒ X	Sama og í 1f hér fyrir ofan.

2. Launajafnrétti

Launaákvörðanir byggjast á kjarasamningum og í því samhengi skal þess gætt að kynjum sé ekki mismunað. Konum og körlum skulu greidd jöfn laun og skulu njóta sömu kjara fyrir jafnverðmæt og sambærileg störf og hvers konar frekari þóknun, beina og óbeina, hvort heldur er með hlunnindagreiðslum eða öðrum hætti. Einnig skulu þau njóta sömu kjara hvað varðar líffeyris-, orlofs- og veikindarétt og hvers konar önnur starfskjör eða réttindi sem metin verða til fjár, sbr. 19.gr. laga nr. 10/2008.

	Markmið	Aðgerð	Ábyrgð	Tímarammi	Tékk	Lýsing
2a	Konur og karlar fái sömu laun og njóti sömu kjara fyrir sambærileg og jafnverðmæt störf.	Laun innan stofnunarinnar greind eftir kyni. Fylgst með þróun og breytingum launa á milli tímabila.	Samstarfsnefnd.	Í september ár hvert.	Já ☐ Nei ☒	
2b		Ef í ljós kemur munur á heildarlaunum karla og kvenna skal gaumgæfa hvaða ástæður liggja þar að baki. eru þær málefnalegar? Kennarar upplýstir um niðurstöðuna á kennarafundi.	Samstarfsnefnd.	Í september ár hvert.	Muna þegar við á.	
2c		Leiðréttá ef óútskýranlegur mismunur kemur fram.	Skólameistari.	Ef launamunur kemur í ljós.	Muna þegar við á.	

3. Stöðuveitingar og störf

Jafnréttissjónarmið verði metin til jafns við önnur mikilvæg sjónarmið sem ráða við stöðuveitingar. Hlutfalli kynjanna í hinum ýmsu störfum innan skólans skal vera sem jafnast. Þess verði gætt að einstaklingum sé ekki mismunað vegna kynferðis við úthlutun verkefna, tilfærslu í störfum, tækifæra til að axla ábyrgð og framgang í störfum.

	Markmið	Aðgerð	Ábyrgð	Tímarammi	Tékk	Lýsing
3a	Karlar og konur hafi jafna möguleika á störfum við skólann.	Í starfsauglýsingum skulu störf ókyngreind og þess gætt að hafa bæði kynin í huga við gerð auglýsinga.	Skólameistari.	Alltaf þegar auglýstar eru lausar stöður.	Muna Já ☐ Nei ☒	
3b		Sæki tveir jafnhæfir einstaklingar um starf við skólann skal velja einstakling af því kyni sem hallar á.	Skólameistari.	Alltaf þegar ráðið er í störf.	Já ☐ Nei ☒	Rætt þegar umsóknarferli var í gangi, fyrir lausa stöðu í félags- og hugvísindum.
3c		Halda skal saman yfirliti um auglýst störf, umsækjendur og ráðningar og þær upplýsingar greindar eftir kyni.	Skólameistari.	Alltaf.	Já ☐ Nei ☒	Upplýsingarnar eru til staðar en hafa ekki verið teknar saman.
3d		Litið skal til kynjahlutfalla þegar skipað er í nefndir og ráð innan skólans.	Tilnefningaraðilar.	Alltaf þegar skipað er í nefndir og ráð.	Já ☐ Nei ☒	Berst oft í tal þegar skipað er í nefndir. Kyngreindar upplýsingar teknar saman vor 2017 og benda til að jafna megi hlutföllin í nokkrum nefndum.

4. Kyngreindar upplýsingar

Greina skal tölfraeðiupplýsingar eftir kyni alltaf þegar því verður komið við. Kyngreindar upplýsingar geta komið að notum við stefnumótun í jafnréttismálum. Dæmi urr upplýsingar sem hægt er að safna:

- Kynjahlutfall í nemendahópnum.
- Samanburður á námsárangri stúlkna og drengja.
- Brottfall eftir kynjum.
- Kynjahlutfall í starfslíði skólans.
- Kynjahlutfall í nefndum og ráðum.
- Líðan stráka og stelpna í skólanum, byggt á upplýsingum úr Skólapúlsinum o.fl.

	Markmið	Aðgerð	Ábyrgð	Tímarammi	Tékk	Lýsing
4a	Birta kyngreindar tölfraeðilegar upplýsingar um sem flesta þætti í skólastarfinu.	Finna leið til að halda utanum þessar upplýsingar, t.d. á sérstöku vefsvæði/vefsíðu.	Jafnréttisfulltrúi	Fyrir lok skólaárs 2017. Upplýsingunum komið á framfæri við alla í skólanum, t.d. með því að senda samantekt eða vefslóð í tölvupósti. Gagnagrunni viðhaldið í framhaldinu og nýjar niðurstöður sendar í lok hvers skólaárs.	Já ☐ Nei ☒	Excelskjál sett inn á jafnréttisgrúpu í tölvupóstinum (365). Nokkrar niðurstöður birtar í jafnréttisskýrslu fyrir skólaárið.

5. Samræming fjölskyldu- og atvinnulífs

Konum og körlum skal gert kleift að samræma starfsskyldur sínar og ábyrgð gagnvart fjölskyldu með sveigjanleika í skipulagningu á vinnu og vinnutíma, hlutastörfum eða annarri vinnuhagræðingu, eftir því sem við á. Í þessu sambandi skal bæði tekið tillit til fjölskylduáætlæðna starfsmanna og þarfa skólastarfsins, þar með talið að starfsmönnum sé auðveldað að koma aftur til starfa eftir fæðingar- og foreldraorlof eða leyfi úr vinnu vegna óviðráðanlegra og brýnna fjölskylduáætlæðna.

	Markmið	Aðgerð	Ábyrgð	Tímarammi	Tékk	Lýsing
5a	Vinnutími sé sveigjanlegur.	Ábyrgð á undirbúningsvinnu sé hjá kennurum, óháð stund og stað.	Skólameistari.	Alltaf.	Muna.	
5b	Yfirvinnu sé stillt í hóf.	Ekki sé þrýst á starfsfólk að taka að sér yfirvinnu. Ef aukavinna skapast má bjóða starfsfólki að bæta henni á sig en því ber engin skylda til að samþykkja það. Þetta skal upplýsa fólk um þegar það er beðið um að bæta á sig vinnu.	Skólameistari.	Alltaf.	Muna.	
5c	Fundarhöld séu á dagvinnutíma.	Fundir skulu skipulagðir á dagvinnutíma, nema sérstök ástæða sé til annars.	Sá sem skipuleggur fundi hverju sinni.	Alltaf.	Já ☐ Nei ☒	Vikulegur fundartími kl. 10:20-11:00 á þriðjudögum hefur stutt við þetta. Áður voru kennarafundir síðdegis sem setti foreldra leikskólabarna stundum í erfiða stöðu.
5d	Réttur til fæðingarorlofs sé nýttur, jafnt af konum sem körlum.	Starfsfólk sé hvatt til að nýta fæðingarorlofsrétt sinn.	Skólameistari.	Sérstaklega kynnt nýjum starfsmönnum, sem og verðandi foreldrum.	Muna.	

6. Starfsandi og líðan

Lögð er áhersla á góða líðan og góðan starfsanda í skólunum. Allir eiga rétt á því að komið sé fram við þá af virðingu og sæti ekki kynbundinni eða kynferðislegri áreitni, einelti né öðru ofbeldi.

Samkvæmt orðskýringum í 2 gr. laga nr. 10/2008 er kynferðisleg áreitni skilgreind svo: „Hvers kyns ósanngjörn og/eða móðgandi kynferðisleg hegðun sem er í óþökk og hefur áhrif á sjálfsvirðingu þess sem fyrir henni verður og er haldið áfram þrátt fyrir að gefið sé skýrt í skyn að hegðunin sé óvelkomin. Áreitnin getur verið líkamleg, orðbundin eða táknað. Eitt tilvik getur talist kynferðisleg áreitni ef það er alvarlegt.“

Kynferðisleg áreitni er ekki líðin í skólunum. Mikilvægt er að einstaklingar upplýsi um það verði þeir fyrir áreitni eða einelti og geti verið fullvissir um að slíkt er tekið alvarlega. Sá sem verður fyrir kynferðislegri áreitni eða annars konar ofbeldi getur leitað til umsjónakennara, trúnaðarmanns, námsráðgjafa, aðstoðarskólameistara eða skólameistara sem finna málinu farveg. Brugðist skal skjótt við og atvik metin í samráði við þá er málið varðar og utanaðkomandi ráðgjafa ef með þarf.

	Markmið	Aðgerð	Ábyrgð	Tímarammi	Tékk	Lýsing				
6a	Auka þekkingu á hvað, einelti, klámvæðing og kynferðisleg áreitni er og hvernig er hægt að sporna gegn henni.	Hafa fræðslu um einelti og kynferðislega áreitni. Vekja sérstaklega athygli á jafnréttisstefnu skólans í þessum efnum.	Jafnréttisráð. Lífsleiknikennari. Kynjafraeðikennari.	Á skólafundi í september ár hvert. Í kennslustundum í viðeigandi námsfögum.	<table border="1"> <tr> <td>Já</td> <td>Nei</td> </tr> <tr> <td>X</td> <td></td> </tr> </table>	Já	Nei	X		Tölvupóstur frá hph í haust um nýja bæklinga frá vinnuæfiritilinu. Kennsla í kynjafraeði og lífsleikni.
Já	Nei									
X										
6b	Skólinn hafi skýra stefnu í því hvernig tekið er á málum ef upp kemur kynferðisleg áreitni eða ofbeldi.	Móta skýrari áætlun. Leita ráðgjafar t.d. hjá Stígamótum, Barnahúsi og Háskóla Íslands.	Jafnréttisfulltrúi.	Fyrir lok skólaárs 2018.	Muna að vinna í þessu næsta vetur, eins og tímarammi gerir ráð fyrir.					

7. Eftirfylgni og endurskoðun

Tilnefndur verður jafnréttisfulltrúi Menntaskólans að Laugarvatni sem hefur yfirlit með eftirfylgni og endurskoðun jafnréttisáætlunar. Jafnréttisfulltrúi starfar í samráði við aðra starfsmenn og setur á fót nefnd. Hlutverk nefndarinnar er að framfylgja jafnréttisáætlun skólans og vinna að endurskoðun hennar. Jafnréttisráð fallar einnig um mál sem upp kunna að koma varðandi brot á jafnréttisáætlun skólans. Telti starfsmaður eða nemandi að neðlur um tafnrétt séu brotnar innan skólans eða að farið sé á svig við jafnréttisáætlun skólans, skal hann leita til jafnréttisfulltrúa og jafnréttisnefndar.

	Markmið	Aðgerð	Ábyrgð	Tímarammi	Tékk	Lýsing				
7a	Jafnréttisáætlun ML sé í sífældri þróun og endurskoðun.	Stofnuð sé jafnréttisnefnd Menntaskólans að Laugarvatni. Fundin leið sem hentar varðandi skipan í nefndina, fjöldi nefndarmanna o.s.frv.	Jafnréttisfulltrúi í samráði við skólameistara.	Haust 2016.	<table border="1"> <tr> <td>Já</td> <td>Nei</td> </tr> <tr> <td></td> <td>X</td> </tr> </table>	Já	Nei		X	Því miður hefur ekki orðið af þessu en verður vonandi næsta haust. Jafnréttisnefnd Mímis er þó starfandi og jafnréttisfulltrúi vinnur í samstarfi við skólameistara.
Já	Nei									
	X									
		Jafnréttisáætlun endurskoðuð og metin á þriggja ára fresti.	Jafnréttisráð.	Vor 2019.	Muna þegar þar að kemur.					
7b	Meðvitund sé um jafnréttisáætlun skólans meðal nemenda og starfsfólks.	Áætlunin gerð opinber á vef ML kynnt á póstlistum starfsmanna og nemenda og í kynningarefni eftir því sem við á.	Jafnréttisráð í samstarfi við skólastjórnendur.	Í september ár hvert.	<table border="1"> <tr> <td>Já</td> <td>Nei</td> </tr> <tr> <td>X</td> <td>X</td> </tr> </table>	Já	Nei	X	X	Áætlun er á vefnum. Hún var ekki kynnt á póstlistum eða annarsstaðar. Áætlunin var opnuð í kynjafraeðitíma, en ekki unnið með hana þar.
Já	Nei									
X	X									
7c	Fylgjast með því hvort jafnréttisáætlun skili tilætluðum árangri.	Skrifuð skýrsla um stöðu jafnréttismála ár hvert. Var áætluninni fylgt á liðnu skólaári? Hvað var gert og hvað hefur áunnist?	Jafnréttisfulltrúi í samvinnu við jafnréttisráð.	Í lok hvers skólaárs.	<table border="1"> <tr> <td>Já</td> <td>Nei</td> </tr> <tr> <td>X</td> <td></td> </tr> </table>	Já	Nei	X		Unnin í júní 2017. Það má segja að jafnréttisráð sé nú skipað Freyju og Halldóri Páli. Þau munu funda um efni skýrslunnar.
Já	Nei									
X										
7d		Hanna gáttlista til að auka skilvirkni við eftirfylgni jafnréttisáætlunarinnar.	Jafnréttisfulltrúi.	Lok árs 2016. Prufukeyra í upphafi vorunnar 2017, þróa áfram og nýta í upphafi hverrar annar ef vel reynist.	<table border="1"> <tr> <td>Já</td> <td>Nei</td> </tr> <tr> <td>X</td> <td></td> </tr> </table>	Já	Nei	X		Kláraðist reyndar ekki fyrir lok haustannar en unnið í lok vorunnar.
Já	Nei									
X										

8. Félagsstarf nemenda

Félagsstarf nemenda er öflugt í Menntaskólanum að Laugarvatni. Vert er að skoða félagsstarf með kynjagleraugum og setja fram áætlun um jafnrétti kynjanna innan þess. Jafnréttisráð og skólayfirvöld beita sér fyrir því að nemendafélagið MÍMIR hafi skýra jafnréttisstefnu og virka jafnréttisáætlun.

	Markmið	Aðgerð	Ábyrgð	Tímarammi	Tékk	Lýsing				
8a	Tryggja að jafnréttismál verði áfram á dagskrá nemendafélagsins.	Halda fund með jafnréttisnefnd nemendafélagsins og stjórn nemendafélagsins þar sem farið er yfir jafnréttisáætlunina þeirra, stöðu mála og markmið fyrir komandi vetur.	Jafnréttisfulltrúi.	Í september ár hvert.	<table border="1"> <tr> <td>Já</td> <td>Nei</td> </tr> <tr> <td>X</td> <td>X</td> </tr> </table>	Já	Nei	X	X	Fundað var með jafnréttisnefnd en ekki stjórninni.
Já	Nei									
X	X									
8b		Nýta facebook-hóp jafnréttisnefndar Mímis til að halda á lofti samþættingu jafnréttishugtaksins í þeim verkefnum sem nemendafélagið tekur sér fyrir hendur. Halda áfram virku samstarfi við jafnréttisfulltrúa Mímis og funda þegar tækifæri gefst til.	Jafnréttisfulltrúi.	Alltaf.	<table border="1"> <tr> <td>Já</td> <td>Nei</td> </tr> <tr> <td>X</td> <td></td> </tr> </table>	Já	Nei	X		Sjá umfjöllun í jafnréttisskýrslu fyrir veturinn.
Já	Nei									
X										
8c		Nefna jafnréttismál á fundi með stjórn nemendafélagsins.	Skólameistari	Í upphafi hvers skólaárs og við stjórnarskipti að vori.	<table border="1"> <tr> <td>Já</td> <td>Nei</td> </tr> <tr> <td>X</td> <td></td> </tr> </table>	Já	Nei	X		
Já	Nei									
X										

Verkefni flokkuð eftir ábyrgð

Það sem ákveðnir aðilar þurfa að gera eða muna.

Ábyrgðaraðili	Verkefni og tímasetning í dagatali
Jafnréttisfulltrúi – Freyja	<p>1a – Senda áminningu í byrjun annar.</p> <p>1b – Fyrirlestur um jafnréttismál – hvenær var hinseginvika á áætlun?</p> <p>1c – fræða einu sinni á hvorri önn.</p> <p>1d – störf kynnt – minna lífsleiknikennara og námsráðgjafa á þetta.</p> <p>1e – minna þá á sem koma að kynningarmálum.</p> <p>1f – kynjahlutföll í nemendahópnum. Minna innritunarnefnd á.</p> <p>Póstur í byrjun annar á kennara.</p> <p>1g – flétta jafnrétti inn í námsefni.</p> <p>1i – kynjahlutföll og innihald í námsefni.</p> <p>5 – fjölskyldulífið.</p> <p>6 – starfsandi og líðan.</p> <p>4a og 3c – halda saman kyngreindum upplýsingum – vinna að vori, um leið og skýrslan er skrifuð.</p> <p>5 – fjölskyldu og atvinnulíf – minna Halldór Pál á í byrjun annar. Er á hans ábyrgð. Benda líka starfsfólki á þetta.</p> <p>6a – tala um jafnrétti á skólafundi í september.</p>

	<p>6b – vinna skýrari stefnu í því hvernig er tekið á kynferðislegri áreitni eða ofbeldi. Í samráði við námsráðgjafa o.fl. Klára fyrir vor 2018.</p> <p>7a - Endurskoða áætlun vor 2019.</p> <p>7b – kynna jafnréttisáætlunina tölvupósti eða annarsstaðar.</p> <p>7c – Skrifa skýrslu í lok skólaárs.</p> <p>7d – vinna áfram með gátlistann sem ég er búin að hanna.</p>
Skólameistari – Halldór Páll	<p>2a - Launamunur kynjanna, gera úttekt? Allir launaseðlar í september?</p> <p>3c – halda saman upplýsingum um störf og ráðningar.</p> <p>5 – fjölskyldu og atvinnulíf</p> <p>6a – gera ráð fyrir umfjöllun um starfsanda og líðan á skólafundi í september.</p> <p>7b – kynna jafnréttisáætlunina tölvupósti eða annarsstaðar.</p>
Allir/kennarar	<p>1a – starfsfólk koma vel fram.</p> <p>1g – flétta jafnrétti inn í námsefni.</p> <p>1i – kynjahlutföll og innihald í námsefni.</p> <p>5 – fjölskyldulífið.</p> <p>6 – starfsandi og líðan.</p>
Námsráðgjafi	<p>1d – störf henti báðum.</p> <p>6 – líðan og starfsandi – vinna með jafnréttisfulltrúa?</p>
Lífsleiknikennari	<p>1d – störf henti báðum kynjum.</p> <p>6a – fræðsla um einelti og kynferðislega áreitni. Vísa í jafnréttisstefnu skólans.</p>
Innritunarteymi	<p>1f – kynjahlutföll í nemendahópnum.</p>
Kynningarnefnd	<p>1e – höfða til beggja og gæta að kynjahlutföllum.</p>